

U poglavlju pod naslovom *Obljetnice* Hrvoje Petrić donosi opis bogatog znanstvenog rada i života prof. dr. sc. Dragutina Feletara, koji je iznimno važan za razvoj znanosti u Koprivnici, Podravini i šire, a u povodu njegove 65. obljetnice (1941. - 2006.). U istom poglavlju nalazi se i opis Borisa Mađerica o terenskoj nastavi švicarskih studenata u Podravini s međunarodne ljetne škole u Koprivnici. Na kraju su prikazi novih knjiga i časopisa.

Željko Karaula

PODRAVINA - Časopis za multidisciplinarna istraživanja, vol. VI, br. 11, Meridijani, Koprivnica 2007., 244. str.

Časopis za multidisciplinarna istraživanja Podravina izlazi već šestu godinu zaredom, što je zasluga njegova neumorna uredništva i pokretača časopisa, odgovornog urednika Dragutina Feletara i urednika Hrvoja Petrića. Kao i u prethodnim brojevima, teme i autori nisu striktno vezani za usko područje Podravine i Koprivnice, nego se obrađuju teme vezane za široko područje porječja rijeke Drave te prostora i naroda koji su povijesno i ekonomski oduvijek bili oslonjeni jedni na druge, a koji, unatoč današnjoj formalnoj političko i administrativnoj razdjeljenosti baštine, i danas dijele isto civilizacijsko nasljeđe i vrijednosti. Na naslovnoj stranici je fotografija završetka ugovora Vlastelinstva Čakovca i mjesta Donja Dubrava iz 1771. godine koji se čuva u arhivu Općine Donja Dubrava.

U prvom članku »*Suvremeni promet - uvjet razvoja Koprivnice*« Mladen Matica daje prikaz Koprivnice u kontekstu prometno-geografske položenosti na sjecištu uzdužnog podravskog i sekundarnog transverzalnog prometnog koridora Republike Hrvatske. Članak daje uvid u stanje nedovoljne iskorištenosti tog položaja te u mogućnosti i prilike koje će uslijediti gradnjom planiranih brzih cesta, Vrbovec, Križevci, Koprivnica, granica s mađarskom i drugog kolosijeka pruge Botovo - Dugo Selo te i Podravske brze ceste. Kako razvoj prometa ima multiplikativni karakter, a temelji se na razvijanju inovacija i visokog obrazovanja, autor očekuje da će ostvarivanjem ciljeva Koprivnica postati prometno lako dostupna, što će joj omogućiti da postane srednjoeuropski sveučilišni grad.

Dražen Živić i Ivana Žebec iz Instituta društvenih znanosti »Ivo Pilar« dali su sliku veličine i strukture demografske bilance u gradu Koprivnici tijekom druge polovice 20. stoljeća u radu »*Sastavnice demografske bilance u gradu Koprivnici tijekom druge polovice 20. stoljeća*«. Autori su analizirali dinamične i strukturne promjene u demografskoj slici kroz utjecaj modernizacijskih procesa u društvenom i gospodarskom razvoju grada, a naročito kroz proces industrijalizacije, deagrarizacije, deruralizacije i urbanizacije. Svi ti procesi umnogome su odredili najvažnije sastavnice u kretanju i razvoju stanovništva ovog prostora u drugoj polovici 20. stoljeća.

Hrvoje Petrić iz Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu u »*O nekim aspektima odnosa gospodarstva ljudi i okoliša u sjevernom djelu Križevačke županije i Varaždinskog generalata (Podravini) tijekom 17. stoljeća*« razmatra sastavnice odnosa ljudi, gospodarstva i okoliša u sjevernom dijelu Križevačke županije i Varaždinskog generalata tijekom 17. stoljeća. Ovaj mladi i talentirani znanstvenik težište svojih znanstvenih istraživanja u ovom radu temelji na osobinama stanovništva i temeljnim demografskim procesima s kraja 16. pa do početka 18. stoljeća. Autor obrađuje društveni, gospodarski, kulturni i vjerski život

na prostorima Križevačke županije i Varaždinskog generalata u 17. stoljeću. Ujedno sugerira na brojnu neistraženu građu u arhivima, muzejima, crkvenim i privatnim zbirkama te na potrebu, zadatke i ciljeve u kojima bi se trebala kretati podravska historiografija.

Povjesničar iz Koprivnice Ranko Pavleš u svom radu »*Razlozi i uvjeti nastanka Koprivnice i njeno mjesto među srednjovjekovnim urbanim naseljima*« precizno secira razloge nastanka grada Koprivnice kroz političko okruženje, ali i društvene uvjete u 12. stoljeću. On iznosi razloge kasnog stjecanja statusa slobodnog kraljevskog grada te to objašnjava blizinom ranije povlaštenih Križevaca. U drugom dijelu rada objašnjava da se Koprivnica razvila zbog pogodnih prijelaza na Dravi kod Zakanya i niskoj lepavinskoj previji te zašto je postala najjače naselje na tom području. Pavleš rabi Christallerovu metodu za određivanje značenja i utjecaja Koprivnice u hijerarhiji urbanih naselja u ovom dijelu Hrvatske. Zadnji dio rada obrađuje utjecaj grada na okolinu preko funkcija koje obavlja (trgovina, obrt, vojnoobrambena funkcija, vjerska funkcija itd.) i zaključuje da je takvo djelovanje lokalno.

U članku »*Prilog poznavanju razvoja političkog djelovanja Hrvatske pučke seljačke stranke u ludbreškoj Podravini (1904. - 1914.)*« Ivančica Jež opisuje razloge duboke ukorijenjenosti HPSS-a u kotaru Ludbreg od 1905. do 1914. godine te rasvjetljuje njezino djelovanje i širenje na tom području koje je bilo sporo i teško. Tijekom prvog desetljeća 20. stoljeća cijeli prostor ludbreške Podravine, osim samog Ludbrega, bio je ispresijecan mrežom ogranaka HPSS-a te je to razlog pet uzastopnih kandidatura i pobjeda Stjepana Radića na parlamentarnim izborima.

Mira Kolar u radu »*Grad Koprivnica i njegovi ljudi u vrijeme velike svjetske gospodarske krize*« opisala je Koprivnicu u doba velike svjetske krize kada su na čelu građanske uprave bili dr. Vladimir Malančec kao gradonačelnik i Branko Švarc kao podnačelnik te njihov odnos prema Beograda u kontekstu političke klime toga doba. Oni su zaslužni jer je prvi put unutar Savske banovine Koprivnica imala položaj važnog mjesta na granici prema Mađarskoj, računajući s time da je Koprivnica godinama bila na krajnjem rubu neke administrativne cjeline. Njihova je politika bila otvorena prema svima, građanstvu, pa čak donekle i prema opoziciji, što je omogućilo Koprivnici da sačuva svoj identitet.

Sašo Radovanović u djelu »*Zakupnici in lastniki mariborskega mestnega gradu od leta 1483. do 2006.*« iz Pokrajinskog muzeja u Mariboru podsjeća na bogatu povijest, vlasnike i zakupce mariborskoga gradskog dvorca koji je bio sagrađen krajem 15. stoljeća. Godine 1620. kupila ga je obitelj Khisl tijekom čijeg je vlasništva, a kasnije i u vlasništvu obitelji Brandis, dobio novi i velebni izgled. Gradnjom velebnog baroknog stepeništa u 18. stoljeću u vrijeme obitelji Brandisi gradski dvorac doživljava najsvjetlije trenutke. U drugoj polovici 19. stoljeća, kada obitelj Brandisi napušta dvorac, počinje postupno zapuštanje i propadanje. Propadanje se prekida 1933. godine kada gradski dvorac dolazi u vlasništvo grada Maribora koji ga prenamjenjuje u muzej.

Rad Jože Curka »*Nekaj novih vidikov o gradbenem razvoju mariborskega mestnega gradu*« prikaz je dugogodišnjih studija graditeljskih faza mariborskoga gradskog dvorca. Autor daje kompletni opis svake pojedine faze, namjene dvorca, kao i način gradnje u 16. stoljeću. Rad govori o samim počecima kada je funkcija dvorca bila skladište, pa sve do njegova vrhunca kada je dvorac služio kao rezidencija mariborske aristokracije.

Vladimir Reider iznosi nove spoznaje o početku rada Više pučke škole u Virovitici. Uz opis stanja u školstvu u drugoj polovici 19. stoljeća u Hrvatskoj, autor smješta nastanak i razvoj Više pučke škole u Virovitici dajući pregled nastavnog kadra i učenika prve školske godine.

Reorganizacijom Vojne krajine sredinom 18. stoljeća izgubila se osnovna svrha njezina postojanja, što je izazvalo te nove političke i gospodarske okolnosti. Željko Karaula u članku »*Zahtjevanje naroda občine belovarske pisane 31. svibnja 1848. godine*« obrađuje taj zahtjev u kojima građani tog vojnog komuniteta iskazuju svoje nezadovoljstvo dosadašnjim stanjem i predlažu neke promjene, uglavnom gospodarske naravi.

Kao autor posljednjeg članka javlja se Hrvoje Petrić koji je priredio i pojasnio sadržaj ugovora između Čakovečkog, odnosno Međimurskog vlastelinstva i sela Donja Dubrava iz 1771. godine kojim su bila obuhvaćena prava i dužnosti podložnika u Donjoj Dubravi.

Zadnja tematska cjelina ovog broja Podravine su prikazi novih knjiga i časopisa. Szabolcs Varga dao je prikaz knjige mađarskog povjesničara crkve Antal Molnára »*Katolička crkva u Podunavlju pod Otomanskom upravom*« u kojoj se istražuje život i preživljavanje institucija Katoličke crkve u mađarskom Podunavlju u 16. i 17. stoljeću tijekom osmanske vladavine.

Silvija Pisk prikazala je publikaciju »*Hrvatska historiografija i simpozij Mogersdorf 1972. - 2004.*« koja je objavljena 2005. godine u izdanju FF presa, autora Nevena Budaka, Ivice Šute i Davora Iličića. Publikacija govori o simpoziju o Mogersdorfskoj bitki koji se održava na panonskom području, naizmjenice u Austriji, Sloveniji, Mađarskoj i Hrvatskoj, o njegovu nastanku i osnivačima te o hrvatskim sudjelovanjima. Ista je autorica dala pregled zbornika 32. međunarodnog kulturno-povijesnog simpozija Mogersdorf s referatima, održanog između 2. i 5. svibnja 2002. godine u Koprivnici.

Sanja Vulić pozabavila se »*Panonskim ljetopisom*« koji izlazi pod okriljem Panonskog instituta, kulturne udruge Hrvata u južnom Gradišću u Austriji. Ovaj godišnjak je interdisciplinarnog sadržaja i u njemu se razmatraju različite teme vezane za gradišćanske Hrvate.

Ivan Peklić iz Križevaca napravio je prikaz knjige Milivoja Kovačića »*Apatovačko vrelo*«. Knjiga govori o povijesti sela Apatovec, kao i o otkrivanju Apatovačkog vrela, izvoru mineralne vode čija voda ima ljekovita svojstva. Maja Blažek iz Koprivnice analizira sadržaj 20. broj časopisa »*Scientia Podraviana*«.

Petar Dominkovits daje prikaz predavanja »*Pečuška biskupija u 17. i 18. stoljeću*« autora Fedeles Tamasa i Varga Szabolcsa s konferencije održane u rujnu 2004. godine na teološkoj visokoj školi u Pečuške biskupije u povodu 995. obljetnice utemeljenja Pečuške biskupije, odnosno 300. obljetnice Rakoczyjeve borbe za nezavisnost.

Helena Hećimović objasnila je sadržaj brošure iz 2006. godine »*Lokalna agenda 21 u Hrvatskoj, izazovi održivog razvoja u lokalnim zajednicama*« Regionalnog centra za zaštitu okoliša za srednju i istočnu Europu ureda u Hrvatskoj.

Tomislav Krznar donosi zanimljiv pregled izdanja jedne kuharice. Riječ je o knjizi Milana Žegarca Peharnika »*Kuharica bake Ivke. Samoborska građanska kuhinja s početka 20. stoljeća*« u izdanju Gradske knjižnice Samobor i Meridijana, objavljene u Samoboru 2006. godine. Maja Blažek opisuje sadržaj i kontekst u kojem je organiziran Renesansni festival u Koprivnici koji se održava između 9. i 11. rujna 2007. godine.

I na kraju, Hrvoje Petrić se osvrće na znanstveni skup „Koprivnica - okoliš, ljudi i grad u dugom trajanju« koji je bio organiziran 2. prosinca 2006. godine u povodu 650 godina grada Koprivnice.

Silvije Jerčinović

Katalog »Život uz Dravu nekad i danas«, skupina autora, Gradski muzej Varaždin, Varaždin 2004.

Uz postav u galeriji Sermage od 19. studenoga 2004. do 28. veljače 2005. Gradski muzej Varaždin zajedno s nakladnicima, Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti i Zavodom za znanstveni rad u Varaždinu, objavili su prigodni katalog skupine autora »Život uz Dravu nekad i danas«. Intencija kataloga je prije svega upozoriti javnost na ugroženu prirodnu ravnotežu rijeke Drave i okoliša. Budućim naraštajima možda ostavljamo u naslijeđe fotografije, akvarije ili snimljene cvrkute ptica, kao što smo ih mogli čuti na izložbi. S jedne strane progres, s druge priroda kako sami autori ukazuju, ekvilibrij narušen utegom financijske premoći u nadi da ona neće hipertrofirati.

Zanimljivo ukoričeni zemljovid, a na početku topografska karta područja rijeke Drave s početka 20. stoljeća ukazuje na meandrirajući tok rijeke, odnosno borbu vode i tla, a u kompeticiji participira čovjek. Digitalni ortofoto plan toka Drave u okolici Varaždina djeluje impresivno, panoramski prikazuje involviranost ljudske ruke - kanali, brane i umjetna jezera. Uz predgovor Branka Speveca, prvom temom »Drava jučer i danas« autorica Antica Bregović osvrće se na izložbu »Život uz Dravu nekad i danas«. Usporedbom dokumentacije o prirodnim značajkama varaždinskoga kraja s današnjom dokumentacijom nastoji se ustanoviti stanje rijeke Drave koje je, prema riječima autorice, zabrinjavajuće. Istodobno uz izložbu obilježavalo se 150. godina od rođenja Adolfa Eugena Jurinca, varaždinskoga prirodoslovca koji je prvi sustavno istraživao faunu kralješnjaka varaždinskog kraja, velike baze podataka o istraživanju flore i faune, a autorica spominje i Antuna Pichlera, Gjuru Sebišanovića i Franju Košćeca. Koncepcija projekta je privući pozornost na »interdisciplinarnu procjenu stanja okoliša na početku 21. stoljeća« pa i na »baze podataka u fundusima muzeja i fondovima srodnih ustanova«. U nastavku autorica piše o glavnim značajkama rijeke Drave te o položaju grada Varaždina s naglaskom na simbiozu rijeke i čovjeka. Sljedeća tema, »Postanak i resursi Dravske doline« dr. sc. Nevenka Krklec, bavi se prikazom geoloških, hidrogeoloških i hidrometeoroloških obilježja Dravske doline. Na zanimljiv način opisuje sastav tla, postanak Dravske doline, klimu, utjecaj klimatskih promjena na floru i faunu s osvrtom na vodocrpilišta u Varaždinskoj županiji. O zalihama ne treba brinuti u budućnosti, no kvaliteta, prema autoričinu mišljenju, postaje diskutabilna upozoravajući na »negativne posljedice urbanizacije i suvremene poljoprivrede«.

Marina Šimek u temi »Naseljavanje u prapovijesti i ranoj povijesti« s arheološkog stajališta, uz konfiguraciju dravskog polja, opisuje krajolik i život u porječju od neolitika i eneolitika sve do antike i ranog srednjovjekovlja. Od prapovijesnih spomenika koje autorica spominje najviše pažnje posvećuje tumulima - grobnim zemljanim humcima iz starijeg željeznog doba u kojima su pronađeni vrijedni arheološki nalazi pa i kremirani konj. U ranoj povijesti autorica

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Scientific Research Journal for Economic and Environmental History

Volumen III / Broj 3
Zagreb - Samobor 2007.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Sekcija za gospodarsku povijest Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti Zagreb
(moderator: Hrvoje Petrić)

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« i »Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (voditelj: prof. dr. sc. Drago Roksandić)

Urednici / Editors-in-chief:

Mira Kolar-Dimitrijević, Hrvoje Petrić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Nataša Štefanec, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (Zagreb, Hrvatska), Daniel Barić (Le Havre-Pariz, Francuska), Slaven Bertoša (Pula, Hrvatska), Zrinka Blažević (Zagreb, Hrvatska), Tatjana Buklijaš (Cambridge, UK), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb, Hrvatska), Andrej Hozjan (Maribor, Slovenija), Halil İnalçik (Ankara, Turska), Egidio Ivetic (Padova, Italija), Aleksandar Jakir (Split, Hrvatska), Karl Kaser (Graz, Austrija), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb, Hrvatska), Kristina Milković (Zagreb, Hrvatska), Ivan Mirnik (Zagreb, Hrvatska), Géza Pálffy (Budimpešta, Mađarska), Daniel Patafta (Rijeka, Hrvatska), Gordan Ravančić (Zagreb, Hrvatska), Marko Šarić (Zagreb, Hrvatska), Nataša Štefanec (Zagreb, Hrvatska), Mladen Tomorad (Zagreb, Hrvatska), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanus (Zagreb, Hrvatska), Zlata Živaković Kerže (Osijek, Hrvatska)

Grafički urednik / Graphic design:

Alojz Zaborac

Prijelom / Layout:

Meridijani, Marina Skelin

Lektura / Language editing:

Lidija Menges

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2007.

Adresa uredništva / Mailing address:

Hrvoje Petrić (urednik)
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Na naslovnici:

Splavi na rijeci Dravi pokraj Donje Dubrave 1938. godine